

Vergaderjaar 2017–2018

34 833

Samenvoeging van de gemeenten Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 6 maart 2018

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Voorgeschiedenis en totstandkoming herindelingsadvies	1
3.	Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling	2
4.	Financiële aspecten	4

1. Inleiding

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de opmerkingen van de leden van de fracties van de VVD, D66 en de ChristenUnie en de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van het CDA, GroenLinks, de SP en de SGP in het verslag. Bij de beantwoording van de vragen heb ik de volgorde van het verslag aangehouden.

2. Voorgeschiedenis en totstandkoming herindelingsadvies

De leden van de **CDA**-fractie vragen waarom het herindelingsadvies en de bijbehorende reactienota niet als bijlagen bij de memorie van toelichting zijn opgenomen. Anders dan in voorgaande jaren heeft de regering ervoor gekozen het herindelingsadvies aan de Minister van BZK, dat strikt genomen geen deel uitmaakt van het wetsvoorstel, op digitale wijze beschikbaar te stellen. Bij deze keuze speelt een rol dat herindelingsadviezen de afgelopen jaren omvangrijker zijn geworden en veelal van een groot aantal bijlagen worden voorzien, met een totale omvang van soms honderden pagina's. Het meezenden van deze documenten in fysieke vorm leidt op verschillende momenten in het wetgevingsproces tot een papierproductie die niet past in het streven van de rijksoverheid om papierverspilling tegen te gaan. Om ervoor te zorgen dat de Kamers en anderen van de herindelingsadviezen en de achterliggende stukken kennis kunnen nemen, is ervoor gekozen deze documenten, in aanvulling op de beschikbaarstelling via gemeenten en provincies, op www.rijksoverheid.nl te publiceren.

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen hoe de inwoners, maatschappelijke organisaties en de lokale politiek betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het voorstel tot herindeling. Het herindelingsontwerp is in samenspraak met velen tot stand gekomen. Naast alle leden van de projectorganisatie hebben diverse raadsleden, collegeleden, medewerkers, inwoners en ondernemers een aandeel in het ontwerp gehad. In verschillende gezamenlijke bijeenkomsten sprak de projectorganisatie met raadsleden van Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal over (onder andere) de visie op de nieuwe gemeente. Ook met de collegeleden werden hierover gesprekken gevoerd. Aan medewerkers van de drie gemeenten heeft de projectorganisatie gevraagd in drie bijeenkomsten (met de thema's «fysiek», «sociaal» en «dienstverlening en bedrijfsvoering») inbreng te leveren voor het herindelingsontwerp.

De drie gemeenten hebben in het traject voorafgaand aan het principebesluit ieder een afzonderlijk traject doorlopen om onderzoek te doen naar het maatschappelijk draagvlak onder de bevolking voor een eventuele herindeling. Ze hebben alle drie op hun eigen manier uitvoerig aandacht besteed aan het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Uit dit intensieve voortraject bleek dat in de drie gemeenten de meeste inwoners voor herindeling zijn. Veel inwoners en ondernemers zagen kansen in een nieuwe en sterke gemeente. Medio 2016 zijn per gemeente enkele bijeenkomsten georganiseerd voor de inwoners over het thema «dienstverlening in relatie tot een mogelijke gemeentelijke herindeling».

Nadat de gemeenteraden op 6 oktober 2016 het principebesluit tot herindeling hadden genomen, hebben de gemeenten een gezamenlijk traject opgezet om het maatschappelijke draagvlak onder de bevolking te peilen. In januari en februari 2017 zijn in alle 26 kernen van de nieuw te vormen gemeente burgeravonden georganiseerd om inwoners te informeren en te consulteren over de herindeling. Ook is een afzonderlijke bijeenkomst voor ondernemers georganiseerd. Voor verder inzicht in de wijze waarop burgers en maatschappelijke organisaties betrokken zijn geweest verwijs ik naar het logboek bij het herindelingsadvies (bijlage 1, deel G). Dit logboek bevat een beschrijving van de activiteiten die de drie gemeenten hebben ondernomen om het maatschappelijk draagvlak bij burgers en maatschappelijke organisaties te peilen en te stimuleren.

De leden van de **SP**-fractie vragen of een meerderheid van de inwoners voor de herindeling is en, indien er geen burgerraadpleging heeft plaatsgevonden, waarom daarvoor niet is gekozen. Zoals hiervoor uiteen is gezet, zijn de inwoners van de gemeenten op verschillende momenten geraadpleegd. Het is op grond van het Beleidskader gemeentelijke herindeling primair aan het gemeentebestuur om te bepalen hoe het maatschappelijk draagvlak voor een herindeling wordt onderzocht. Voor de beoordeling van het maatschappelijk draagvlak is niet vereist dat een referendum heeft plaatsgevonden. Uit de hierboven beschreven methoden om het draagvlak te onderzoeken, zoals de genoemde burgeravonden, blijkt dat er voor deze herindeling voldoende maatschappelijk draagvlak bestaat.

3. Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling

De leden van de **CDA**-fractie vragen hoe de uitvoering van de projecten uit het «Manifest van Lingewaal» in de nieuw te vormen gemeente geborgd is. De uitvoering van het manifest wordt (mede) gewaarborgd door het zogenoemde bestuurlijke convenant «Manifest Lingewaal», dat naar aanleiding van een unaniem aangenomen motie van de CDA-fractie in de raad van Lingewaal tot stand is gekomen. In de betreffende motie

wordt het college van Lingewaal opgeroepen om de in de uitvoeringsagenda Manifest 2015–2020 benoemde projecten te borgen door deze in het herindelingsontwerp op te nemen en convenanten met relevante partners te sluiten, zoals de provincie Gelderland. In het convenant hebben de betrokken partijen afgesproken dat de uitvoering van de projecten uit de uitvoeringsagenda 2015–2020 ongehinderd kan doorgaan, op voorwaarde dat de verplichtingen voor de nieuwe gemeente niet hoger worden dan opgenomen in het dekkingsplan.

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen hoe de toegankelijkheid en bereikbaarheid van belangrijke voorzieningen gewaarborgd blijft. De drie betrokken gemeenten zijn zich bewust van het belang van toegankelijkheid van voorzieningen. De nieuwe gemeente zal zich dan ook sterk maken voor toereikende voorzieningen voor de inwoners van de kernen, die passend zijn bij de omvang en demografie van de betreffende kern. Bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen, bijvoorbeeld voor mindervaliden en ouderen, zijn belangrijke uitgangspunten voor de nieuwe gemeente. Daarbij is aandacht voor het belang van mobiliteit, waarbij gedacht kan worden aan de aanwezigheid van goede fietspaden en passend (openbaar) vervoer. Ook hebben de betrokken gemeenten de ambitie het gebruik van sociale netwerken te stimuleren en te faciliteren bij het contact tussen de inwoners en de gemeente.

De leden van de **SGP**-fractie vragen een toelichting op de functie van de gebiedsmakelaars. Uit de plannen van de drie betrokken gemeenten komt naar voren dat het de ambitie is om de organisatie van de nieuwe gemeente zo in te richten dat de kernen en het buitengebied zo goed mogelijk bediend kunnen worden. Voor alle inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties uit de (clusters van) kernen en het buitengebied is er een gebiedsmakelaar. Deze persoon is het aanspreekpunt richting de interne organisatie van de gemeente. Hij of zij zoekt de verbinding tussen verschillende (inhoudelijk) betrokkenen binnen de ambtelijke organisatie en zorgt dat inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties op een zo goed mogelijke wijze geholpen worden. Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties kunnen daarnaast via reguliere wegen in contact komen met de gemeente (de «frontoffice» van de gemeente) zoals voor de aanvraag van paspoorten of rijbewijzen.

Deze leden vragen ook in hoeverre er nog sprake is van gemeenten die eigenlijk liever zouden willen herindelen, maar op dit moment niet betrokken zijn in één van de lopende procedures in de regio. De herindeling van Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen staat niet op zichzelf: in vrijwel de gehele regio is de bestuurlijke indeling in beweging. Zo zijn de omliggende gemeenten Leerdam, Zederik en Vianen voornemens om per 1 januari 2019 samen te gaan tot de gemeente Vijfheerenlanden (ruim 50.000 inwoners). Ten westen gaan de gemeenten Giessenlanden en Molenwaard samen (ongeveer 35.000 inwoners). In het Land van Altena gaan de gemeenten Woudrichem, Aalburg en Werkendam ook samen (ruim 50.000 inwoners). Naast deze herindelingen onderzoeken de gemeenten Zaltbommel en Maasdriel op dit moment de gevolgen van hun intensieve samenwerking. Een herindeling is op termijn niet uitgesloten. De herindeling van Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal past dus in een regionale trend van schaalvergroting. Er is geen sprake van gemeenten die ongewild niet zijn betrokken in één van de lopende procedures in de regio.

4. Financiële aspecten

De leden van de **SP**-fractie vragen waarop de verwachting is gebaseerd dat de structurele verlaging van de algemene uitkering wordt opgevangen door de te verwachten vermindering van de bestuurskosten en andere efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie. De verlaging van de algemene uitkering houdt vooral verband met het wegvallen van het vaste bedrag dat iedere gemeente ontvangt. In de huidige situatie ontvangt elk van de drie gemeenten dit bedrag; na de herindeling is dat alleen de nieuwe gemeente. De verwachting dat tegenover deze verlaging een structurele financiële besparing staat, is onder meer gebaseerd op het gegeven dat de nieuwe gemeente minder bestuurders zal tellen (van drie naar één burgemeester, gemeentesecretaris en griffier; minder wethouders). De mogelijke efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie houden verband met het samenvoegen van de verschillende organisaties en het kunnen voorzien in meer specialistische functies. In welke mate dergelijke voordelen worden behaald, hangt vanzelfsprekend af van de sturing daarop door de nieuwe gemeente.

Op grond van de maatstaf herindeling krijgen de gemeenten voor de kosten om de herindeling te realiseren (frictiekosten) een uitkering uit het gemeentefonds, die over een periode van vijf jaar wordt uitgekeerd. Het vorige kabinet heeft deze maatstaf verruimd. In dit geval gaat het om een uitkering van in totaal € 10.756.148. Uit de begrotingsscan door de provincie Gelderland van november 2015, de update daarvan uit augustus 2016 en de financiële analyse van Deloitte blijkt dat de drie betrokken gemeenten financieel gezond zijn en over voldoende weerstandscapaciteit beschikken om eventuele risico's af te dekken. Het ligt dan ook niet in de lijn der verwachting dat er incidentele of structurele financiële tekorten ontstaan als gevolg van de herindeling.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren